

РОБЪРТ ШЕКЛИ

БИЛЕТ ЗА ТРАНАЙ

Превод от английски: Емануел Икономов, 1991

chitanka.info

През един хубав юнски ден в кантората на Междузвездната туристическа агенция влезе висок, слаб, сериозен, скромно облечен млад мъж. Подмина пищния рекламен плакат, изобразяващ Празника на плодородието на Марс, без дори да го погледне. Огромният фототапет на танцуващите гори на Триганиум също не привлече вниманието му. Пренебрегна и не съвсем приличната картина на утринните ритуали на Опиукус II и се приближи до бюрото на туристическия агент.

— Бих искал да направя резервация за пътуване до Транай — рече младият мъж.

— Транай ли? Транай? Това не е ли една от луните на Кент IV?

— Не е — отвърна младият мъж. — Транай е планета, обикаляща около слънце със същото име. Искам билет за пътуване дотам.

— Никога не съм я чувал.

Агентът измъкна звезден каталог, опростена звездна карта и справочника „Второстепенни звездни пътища“.

— Добре, нека проверим — каза той накрая. — Човек всеки ден научава нови неща. Желаете да пътувате до Транай, господин...

— Гудман. Марвин Гудман.

— Гудман. Е, изглежда, че Транай е възможно най-отдалеченото от Земята място, до което може да се стигне, без да се напуска Млечният път. *Никой* не ходи там.

— Знам. Можете ли да ми уредите пътуването? — запита Гудман с нотка на потисната възбуда в гласа.

— Няма никакъв шанс — поклати глава агентът. — Дори нескедите не отиват толкова надалеч.

— Докъде можете да ме закарате тогава?

Агентът му се усмихна подкупващо.

— Защо се притеснявате? Мога да ви изпратя в свят, където има всичко, което притежава тази Транай, както и допълнителни преимущества като близост, отстъпки от цените, прилични хотели, обиколки на...

— Отивам на Транай — рече Гудман мрачно.

— Но няма как да се стигне до нея — търпеливо обясни агентът. — Какво очаквате да намерите там? Навярно мога да ви помогна.

— Можете да помогнете, като ми дадете билет за най-близкото до Транай...

— Приключения ли? — попита агентът, като набързо огледа неатлетичната фигура и прегърбената от четене стойка на Гудман. — Нека ви предложи Африканус II, свят в зората на развитието, пълен с диви племена, саблезъби тигри, човекоядци папрати, плаващи пясъци, активни вулкани, птеродактили и всичко останало. През пет дни от Ню Йорк тръгват експедиции, които съчетават най-вълнуващи преживявания с абсолютната безопасност. Гарантира се глава на динозавър или в противен случай ви връщат парите.

— Транай — каза Гудман.

— Хм. — Чиновникът, изглежда, преценяваше свитите устни и неумолимите очи на Гудман. — Може би са ви омръзнали пуританските ограничения на Земята? Нека тогава ви препоръчам пътуване до Алмагордо III, перлата на Южния звезден пояс. Десетдневната ни програма, включваща всички разходи, предвижда екскурзия до загадъчната алмагордианска Касба, посещения на осем нощни клуба (първото пиене е за наша сметка), на цинтова фабрика, където можете да си купите истински цинтови колани, обувки и джобни бележници с изключително намаление, както и обиколка на два завода за вино и други напитки. Момичетата на Алмагордо са хубави, жизнерадостни и освежаващо наивни. Те считат туриста за най-висшия и най-желан тип човешко същество. Също така...

— Транай — отсече Гудман. — Къде най-близо до нея можете да ме превозите?

Намусен, чиновникът извади пачка билети.

— Можете да вземете „Кралицата на съзвездията“ до Легис II и да се прехвърлите на „Галактически блясък“, който ще ви откара до Уме. После трябва да се качите на местен кораб, който, след като спре на Мачанг, Инчанг, Панканг, Леунг и Ойстър, ще ви остави на Тунг-Брадар IV, ако не се счупи по пътя. По-нататък някои не-скед ще ви прекара отвъд Галактическия вихър (ако го премине) до Алумстриджия, откъдето пощенският кораб ще ви отведе до Белисморанти. Надявам се, че пощенският кораб все още пътува. По такъв начин ще стигнете до средата на пътя. След това трябва да се оправяте сам.

— Хубаво — каза Гудман. — Можете ли да подготвите документите ми още този следобед?

Чиновникът кимна.

— Господин Гудман — попита той отчаяно, — що за място е тая Транай?

Гудман се усмихна блажено.

— Утопия — отвърна той.

Марвин Гудман бе прекарал по-голямата част от живота си в Сикърк, Ню Джърси, градче, управлявано близо петдесет години от един или друг политически шеф. Повечето жители на Сикърк се отнасяха с безразличие към явната корупция във всички управляващи среди, хазарта, войните между бандите, пропиването на младежта. Бяха свикнали да гледат как се разбиват пътищата им, как се пукат старовремските им водопроводни тръби, как излизат от строя електростанциите им, как се разпадат старите им разнебитени постройки, докато шефовете си строят все по-големи къщи, по-дълги плувни басейни и конюшни с отопление. Хората бяха свикнали с това. Но не и Гудман.

Роден кръстоносец, той пишеше изобличаващи статии, които никога не се публикуваха, изпращаше писма до Конгреса, които никога не се четяха, правеше агитация за честни кандидати, които никога не се избираха, и организираше Лига за благоустрояване на града, Сдружение срещу гангстерството, Граждански съюз за честна полиция, Асоциация против хазартните игри, Комитет за равноправие на жените и дузина други.

Усилията му не довеждаха до нищо. Хората бяха твърде апатични, за да ги интересува това. Политиците просто му се присмиваха, а Гудман не можеше да понася да му се присмиват. Като добавка към всички проблеми годеницата му го изостави заради шумен млад мъж в ярко спортно яке, който нямаше други достойнства, освен че притежаваше контролния пакет акции на Сикъркската строителна корпорация.

Това бе съкрушителен удар. Изглежда, момичето не се вълнуваше от факта, че в бетона на ССК има свръхголеми количества пясък и стоманените прътове в подпорните греди са с няколко

сантиметра под изискванията. Както каза то: „Е и, Марви, какво от това? Така стоят нещата. Трябва да бъдеш реалист“.

Гудман нямаше никакво намерение да бъде реалист. Той веднага се отправи към бара на Еди „Лунна светлина“, където, надвесен над чашката си, започна да оценява привлекателността на сламена колиба в зеления ад на Венера.

В бара влезе възрастен мъж с изправена стойка и ястребово лице. По тежката му, явно затруднена от притеглянето походка, по бледнината му, белезите от радиация и проникателните сиви очи Гудман заключи, че беше космически вълк.

— „Специалитетът на Транай“, Сам — рече старият космически вълк на бармана.

— На секундата, капитан Свирепи — отвърна барманът.

— Транай? — промълви неволно Гудман.

— Транай — повтори капитанът. — Никога не си я чувал, нали, синко?

— Не, сър — призна Гудман.

— Хубаво, синко — каза капитан Свирепи, — тази вечер съм в настроение, така че ще ти разкажа една приказка за благословената планета Транай отвъд Галактическия вихър.

Очите на капитана се замъглиха и усмивка омекоти твърдата линия на устните му.

— По онова време бяхме железни мъже в кораби от стомана. Аз, Джони Кавано и Фрог Ларсен бихме се промъкнали дори в ада за половин товар терганий. Да, бихме упоили и отвлekli самия Велзевул, ако ни трябваше попълнение за екипажа. Това бяха дните, когато от космически скорбут умираше всеки трети и призракт на Големия Дан Макклинтън бродеше по звездните пътища. Мол Ган все още държеше странноприемницата „Червеният петел“ на астероид 342-АА, искаше по петстотин земни долара за чаша бира и ги получаваше, тъй като в радиус от десет милиарда километра наоколо нямаше друго такова място. В онези дни Скарбите продължаваха да пиратстват из Звездния хребет и корабите за Проденгъм трябваше да минават през Тунела на Хлътналия гръб. Така че можеш да си представиш, синко, как съм се чувствал, когато един ден попаднах на Транай.

Гудман слушаше, докато старият капитан рисувахе картината на велики дни, на крехки кораби срещу желязно небе, кораби, пътуващи

все по-нататък, винаги напред, до далечните краища на Галактиката.

И там, на границата на Великото нищо, се намираше Транай.

Транай, където бе открит Пътят и хората вече не бяха вързани за Колелото! Транай на Изобилието — мирно, отдало се на творчество, щастливо общество, не от светци или аскети, не от интелектуалци, а от обикновени хора, постигнали една утопия.

Цял час капитан Свирепи описваше разнообразните чудеса на Транай. След като свърши разказа си, оплака се, че му било пресъхнало гърлото. Космическо гърло, както го нарече той. Гудман поръча още един „Специалитет на Транай“ за него и един за себе си. Като отпиваше от екзотичния зелено-сив коктейл, Гудман също потъна в мечтания.

Накрая твърде внимателно попита:

— Защо не се върнете там, капитане?

— Космическа подагра — поклати глава старецът. — Вързан съм за Земята завинаги. В онези дни не разбирахме много от съвременна медицина. Сега съм годен единствено за работа тук.

— А какво работите?

— Надзирател съм в Сикъркската строителна корпорация — въздъхна той. — Аз, който някога съм командвал петдесеттръбен клипер. Начинът, по който тези хора правят бетон... Ще пийнем ли по още едно малко в чест на красивата Транай?

Пиха по още няколко малки. Когато Гудман напусна бара, вече бе взел решение. Някъде във Вселената е намерен модус вивенди^[1], реално е осъществена древната мечта на човека за идеално общество.

Нищо по-малко не би го задоволило.

На следващия ден напусна работата си като конструктор в „Ийст Кост Роботс Уъркс“ и изтегли от банката всичките си спестявания.

Отиваше на Транай.

Качи се на „Кралицата на съзвездията“ за Легис, а там се прехвърли на „Галактически блясък“ за Уме. След като спря на Мачанг, Инчанг, Панканг, Лекунг и Ойстър — ужасни малки планети, достигна Тунг-Брадар IV. Без произшествия прекося Галактическия вихър и накрая се озова на Белисморанти. По-нататък Земята вече нямаше влияние.

За космическа сума кораб на местна компания го отведе до Дваста II. Оттам един транспортен космолет го откара покрай Сивс, Олго и Ми до двойната планета Мванти, където заседна за три месеца, но използва времето си да изкара хипнопедичен курс по транайски език. После нае нелегален пилот, който да го закара до Динг.

На Динг бе арестуван като хигастомеритрейски шпионин, обаче успя да избяга, скрил се в отсека на товарна ракета, пренасяща руда за Г'Мори. На Г'Мори го излекуваха от измръзване, топлинен удар и повърхностни изгаряния от радиация, едва след което си уреди пътуването до Транай.

Почти не му се вярваше, когато корабът прелетя покрай луните Дое и Ри, за да кацне в Порт Транай.

Щом отвориха люковете, Гудман изпадна в дълбока депресия. Отчасти тя бе лесно обяснима като неминуем резултат след пътуване, подобно на неговото. Но освен това изведнъж той се ужаси, че Транай може да се окаже измама.

Беше пресякъл Галактиката, осланяйки се на приказките на един стар космически вълк. Ала сега всичко му се струваше малко вероятно. По-лесно бе да се намери Елдорадо, отколкото тази Транай, която очакваше да види.

Слезе от кораба. Порт Транай изглеждаше достатъчно приятен град. Улиците бяха изпълнени с хора, а магазините — отрупани със стоки. Мъжете, които срещаше, приличаха на хората от което и да е друго място. Жените бяха доста привлекателни.

Но имаше нещо странно тук, нещо неуловимо, съвсем определено имаше нещо нередно, нещо чуждо. Необходимо му бе известно време, за да разбере какво.

После забеляза, че на всяка жена наоколо се падаха поне по десет мъже. И още по-странното беше, че на практика всички жени, които виждаше, изглеждаха или под осемнадесет, или над тридесет и пет.

Какво се бе случило на тези от групата между деветнадесет и тридесет и пет? Табу ли беше появяването им на обществени места? Чума ли ги бе поразила?

Просто трябваше да изчака и да научи.

Отправи се към Идриг Билдинг, където бяха концентрирани всички правителствени институции на Транай, и там се представи в

канцеларията на министъра по въпросите на извънземните. Приеха го веднага.

Кабинетът бе малък и разхвърлян, със странни сини петна по тапетите. Това, което веднага направи впечатление на Гудман, беше далекобойната пушка със заглушител и оптически мерник, увиснала зловещо на една от стените. Време да се замисли над този факт обаче нямаше, тъй като министърът скочи от стола си и стисна здраво ръката му.

Той се оказа възпълен весел мъж около петдесетте. На врата му висеше малък медальон с печата на Транай — светкавица, разцепваща житен клас. Гудман прие, и то с право, че това е официалният знак на властта.

— Добре дошли на Транай — поздрави го сърдечно министърът, като изблъска купчината документи от един стол и покани с жест Гудман да седне.

— Господин министър... — започна Гудман на официален транайски.

— Казвам се Ден Мелит. Наричайте ме Ден. Тук никой от нас не държи на формалностите. Сложете си краката на бюрото и се разполагайте като у дома. Пура?

— Благодаря, не — рече Гудман леко смутен. — Господин... ъ... Ден, идвам от Земята — планета, за която може би сте чували.

— Естествено, че съм чувал — отвърна Мелит. — Нервно, суетно място, нали? Не искам да ви засягам, разбира се.

— Не, моля ви се. И аз мисля точно така. Причината, поради която дойдох тук... — Гудман се поколеба, опасявайки се да не прозвучи твърде смешно. — Както и да е, слушах различни истории за Транай. Но като се замисля сега, те изглеждат малко абсурдни. Ако не възразявате, бих желал да ви задам няколко въпроса...

— Питайте каквото искате — каза Мелит великодушно. — Ще получите откровен отговор.

— Благодаря. Чух, че от четиристотин години не е имало каквато и да е война на Транай.

— От шестстотин — поправи го Мелит. — И никаква не се очаква.

— Някой ми каза, че на Транай няма престъпления.

— Абсолютно никакви.

— И затова няма нито полиция, нито съдилища и съдии, нито шерифи, надзиратели, палачи, съдебни пристави или прокурори. Нито затвори и изправителни домове, нито каквито и да било други места за насилствено задържане.

— Нямаме нужда от тях — обясни Мелит, — тъй като липсват престъпления.

— Чух — продължи Гудман, — че на Транай не съществува беднотия.

— Да, поне аз не знам за такова нещо — засмя се Мелит. — Сигурен ли сте, че не искате пура?

— Не, благодаря. — Този път Гудман се наведе възбудено напред. — Разбирам, че сте постигнали стабилна икономика, без да използвате социалистически, комунистически, фашистки или бюрократични прийоми.

— Точно така — отвърна Мелит.

— Че вашето общество е на практика общество на свободното предприемачество, в което процъфтява инициативата на отделния човек и правителствените функции са сведени до минимум.

Мелит кимна в знак на съгласие.

— В общи линии правителството се занимава с дребни въпроси по някои регулации, грижа за старите хора и благоустрояване.

— Вярно ли е, че сте открили начин за разпределяне на богатата без намеса на правителството, без дори да се събират данъци — метод, който се основава изцяло на индивидуалния избор? — запита предизвикателно Гудман.

— О, да, разбира се.

— Вярно ли е, че в някои кръгове на транайското правителство няма корупция?

— Няма — отговори Мелит. — Мисля, че затова ни е трудно да намерим хора, които да работят на държавна служба.

— Тогава капитан Свирепи е бил прав! — извика Гудман, като не можеше да се сдържа повече. — Това е утопия!

— На нас ни харесва — каза Мелит.

Гудман пое дълбоко дъх и попита:

— Мога ли да остана тук?

— Че защо не? — Мелит извади формуляр. — Нямаме никакви ограничения върху имиграцията. Кажете ми с какво се занимавате?

— На Земята бях конструктор на работи.

— Като такъв можете да си намерите работа на много места.

Мелит започна да попълва формуляра. Писалката му разля мастило. Министърът небрежно я запрати към стената, където тя се разби и прибави ново синьо петно върху тапета.

— Друг път ще попълним формуляра — заяви той. — Сега не съм в настроение — и се облегна на стола си. — Нека ви дам един съвет. Тук, на Транай, чувстваме, че сме се доближили доста до утопията, както я определите. Но нашата държава не е твърде организирана. Нямаме сложно законодателство. Живеем, като спазваме редица неписани закони или обичаи, както бихте ги нарекли. Какви са те, ще научите скоро. И бих ви посъветвал — което, съвсем не означава, че ви заповядвам — да ги спазвате.

— Естествено, че ще го сторя — възкликна Гудман. — Мога да ви уверя, сър, че нямам намерение да застрашавам каквото и да е във вашия рай.

— О, не за нас се безпокоя — рече Мелит с весела усмивка. — Имам предвид вашата собствена сигурност. Може би жена ми ще ви даде още някой съвет.

Той натисна голям червен бутон върху бюрото си. Изведнъж в стаята се появи синкаво сияние, което се материализира, и след миг Гудман видя пред себе си красива млада жена.

— Добро утро, мили — обърна се тя към Мелит.

— Следобед е — информира я той. — Скъпа, този млад мъж е изминал цялото разстояние от Земята дотук, за да живее на Транай. Дадох му обичайния съвет. Има ли нещо друго, което можем да направим за него?

Госпожа Мелит се замисли за момент, след което попита Гудман:

— Женен ли сте?

— Не, госпожо — отговори Гудман.

— В такъв случай би трябвало да го срещнем с някое хубаво момиче — предложи тя на съпруга си. — На Транай ергенлъкът не се насърчава, въпреки че не е забранен. Нека да помисля... Какво ще кажеш за сладката Дриганти?

— Тя е сгодена — отвърна Мелит.

— Наистина ли? Толкова дълго ли съм била в стазис? Мили, това не е особено хубаво от твоя страна.

— Бях твърде зает — извини се Мелит.

— Ами Мина Венсис?

— Не е неговият тип.

— Жана Влей?

— Чудесно! — Мелит смигна на Гудман. — Много привлекателна млада дама. — Той намери нова писалка на бюрото си, надраска един адрес и го подаде на Гудман. — Жена ми ще й телефонира да ви очаква утре вечер.

— И наминете някой път на вечеря — покани го госпожа Мелит.

— С най-голямо удоволствие — отвърна Гудман, напълно объркан.

— Приятно ми бе да се запознаем — каза госпожа Мелит.

Мъжът ѝ натисна червения бутон. Отново се появи синьото сияние и госпожа Мелит изчезна.

— Време е да затварям — рече Мелит, като погледна часовника си. — Не мога да се задържам след работа — хората ще започнат да говорят. Отбийте се някой ден да попълним формулярите. На практика би трябвало да се обадите също на Върховния президент Борг, който е в Националния дворец. Възможно е и той сам да ви се обади. Не се оставяйте старата лисица да ви заблуди. И не забравяйте за Жана! — Мелит смигна закачливо и изпрати Гудман до вратата.

Само след няколко секунди Гудман се озова сам на тротоара. Намерих утопия, каза си той, действителна, истинска, несъмнена утопия.

Но в нея имаше някои доста озадачаващи неща.

Гудман вечеря в малък ресторант и се настани в най-близкия хотел. Жизнерадостно пиколо го отведе до стаята му, където Гудман веднага се отпусна на леглото. Уморено потри очи, опитвайки се да обобщи впечатленията си.

Толкова много неща му се бяха случили, и всичките в един ден! И толкова много неща го притесняваха. Съотношението между мъжете и жените например. Искаше му се да попита Мелит за това.

Но може би той не бе човекът, когото трябваше да пита, защото у Мелит се забелязваха странности. Като тази, че хвърляше писалките си

по стените. Подобаваше ли такава постъпка на зрял, отговорен служител? А съпругата на Мелит...

Гудман разбра, че госпожа Мелит се появи от дерсиново стазисно поле — беше разпознал характерното му синкаво сияние. На Земята също използваша дерсин. Понякога имаше сериозни медицински причини да се спре всякаква дейност, всякакъв растеж, всякакво разлагане. Да предположим, че животът на даден пациент зависи от специален серум, който може да се достави единствено от Марс. Човекът просто се вкарва в стазис, докато пристигне серумът.

На Земята обаче само упълномощен лекар можеше да задейства полето. За злоупотребата с него имаше строги наказания.

Никога не бе чувал някой да държи жена си в него.

Все пак ако всички съпруги на Транай се поставят в стазис, това би обяснило отсъствието на възрастовата група от деветнадесет до тридесет и пет, както и съотношението десет към едно на мъжете спрямо жените.

Но каква бе причината да се използва такава технология за изолиране на съпругите?

В съзнанието на Гудман се въртеше още нещо, нещо съвсем незначително, ала независимо от това обезпокояващо.

Онази пушка на стената у Мелит. За дивеч ли ходеше с нея? Доста едър дивеч във всеки случай. Стрелба ли тренира? Но със снайпер. А за какво беше заглушителят? Защо я държеше в кабинета си?

Тези въпроси бяха без особено значение, реши Гудман, малки местни чудатости, които ще се изяснят, след като поживее известно време на Транай. Не можеше да очаква, че веднага ще разбере всичко за нещо, което бе в крайна сметка една чужда планета.

Тъкмо заспиваше, когато чу почукване на вратата.

— Влезте — извика той.

Нисък мъж с неспокойно шарещи очи и сиво лице се втурна в стаята и затвори вратата след себе си.

— Вие сте човекът от Земята, нали?

— Да, аз съм.

— Предполагах, че ще дойдете тук — рече дребният мъж с доволна усмивка. — Познах от първия път. Ще останете ли на Транай?

— Завинаги.

— Чудесно — заяви мъжът. — Какво ще кажете, ако ви направим Върховен президент?

— Моля?

— Добро заплащане, лека работа, с мандат само за една година. Изглеждате човек, на когото допада обществената работа — вметна сияещ мъжът. — Как ви се струва?

Гудман не знаеше какво да отговори.

— Нима е възможно — попита той невярващо — да предлагате най-висшия пост на страната току-така?

— Какво означава това *току-така*? — засегна се дребният мъж. — Да не мислите, че предлагаме Върховното президентство просто на всеки? Голяма чест е да ви го предложат.

— Не исках да кажа...

— А вие, като човек от Земята, сте изключително подходящ.

— Защо?

— Е, всички добре знаят, че хората от Земята изпитват удоволствие, когато управляват. Затова пък ние на Транай не обичаме властта, това е. Твърде много грижи.

Каква простота. Реформаторската кръв на Гудман закипя. Колкото и да бе идеална Транай, несъмнено имаше възможности за усъвършенстване. Изведнъж се видя като властелин на утопия, който се занимава с великата задача да подобрява съвършеното. Обаче предпазливостта го възпря да приеме веднага. Може би мъжът бе някой луд?

— Благодаря, че ми предложихте — отговори Гудман. — Но трябва да си помисля. Навярно ще ми се наложи да поговоря със сегашния президент и да понауча нещо за естеството на работата.

— А за какво мислите, че съм тук? — запита непознатият. — Аз съм Върховният президент Борг.

Едва тогава Гудман забеляза медальона с държавния знак около врата на дребния мъж.

— Обадете се да ми съобщите решението си. Аз ще бъда в Националния дворец. — Той се ръкува с Гудман и си тръгна.

Гудман изчака пет минути и после позвъни на пиколото.

— Кой беше този мъж?

— Върховният президент Борг — отвърна пиколото. — Приехте ли работата?

Гудман поклати бавно глава. Внезапно осъзна, че има още много неща, които му предстои да научи за Транай.

На следващата сутрин Гудман направи азбучен списък на различните заводи за работи в Порт Транай и тръгна да си търси работа. За негово учудване си намери такава без никакви проблеми още на първото място, където попита. Наел бе от големия завод за домашни работи „Абаг“ само след бегъл поглед върху документите му.

Новият му работодател господин Абаг беше нисък, с дълга бяла коса, имаше вид на страшилище, но също и на човек с неизчерпаема енергия.

— Ще се радвам специалист от Земята да работи за мен — каза Абаг. — Чувал съм, че вие сте изобретателен народ, а ние тук определено имаме нужда от малко нови идеи. Ще бъда откровен с вас, Гудман: надявам се да извлека печалба от гледната точка на един чужденец. Стигнали сме до задънена улица.

— Технически ли е вашият проблем? — запита Гудман.

— Ще ви покажа.

Абаг разведе Гудман из завода, през цеховете за пресоване, заваряване, рентгенов анализ, монтаж, докато накрая стигнаха изпитателния цех. Помещението бе обзаведено като комбинация от кухня и всекидневна. Край стената бяха подредени дузина работи.

— Опитайте някой от тях — рече Абаг.

Гудман се приближи до най-близкия робот и погледна таблото му за управление. Беше съвсем просто, на практика върху него бяха обяснили всичко. Зададе стандартна програма на машината: да взима разни предмети, да мие тенджери и тигани, да слага масата. Роботът изпълняваше всичко достатъчно точно, ала влудяващо бавно. На Земята подобна мудност бе забравена от сто години. Явно тук на Транай бяха поизостанали.

— Изглежда сравнително бавен — изказа се предпазливо Гудман.

— Прав сте — потвърди Абаг. — Ужасно бавен. Лично аз мисля, че това е достатъчно. Но изследванията на потребителското търсене показват, че клиентите ни искат да е още по-бавен.

— Какво?

— Глупаво, нали? — заяви Абаг унило. — Ще загубим пари, ако го забавим още повече. Вижте само вътрешностите му.

Гудман отпори панела на гърба и се вгледа в плетеницата от кабели. След известно време започна да проумява връзките им. Роботът беше построен като съвременна земна машина с обикновените евтини бързодействащи схеми. Освен тях обаче бяха инсталирани специални релета за забавяне на сигнала, модули за потискане на импулса и предавки за снижаване на скоростта.

— Само ми кажете — попита Абаг разстроен — как можем да го направим още по-бавен, без да стане с една трета по-голям и два пъти по-скъп? Просто не знам какво ще е следващото разусъвършенстване, което скоро ще им хрумне да поискат.

Гудман се мъчеше да настрои мисленето си към идеята за разусъвършенстване работата на една машина. Заводите на Земята непрестанно се опитваха да строят роботи с по-бързи, по-плавни, по-прецизни реакции. Никога не бе имал причина да се пита за правилността на този стремеж. И все още не виждаше такава.

— И сякаш това не стига — оплака се Абаг, — ами новата пластмаса, която разработихме специално за този модел, се катализира или нещо подобно. Наблюдавайте.

Вдигна крак, изнесе го назад и после ритна робота в средата. Пластмасата се огъна като лист ламарина. Ритна я отново. Пластмасата хлътна още повече и роботът започна да прещраква и да мига патетично. Третият ритник счупи кутията. Вътрешностите на робота експлодираха ефектно и се пръснаха по пода.

— Доста е крехък — рече Гудман.

— Не е достатъчно крехък. От него се иска да се разлети на части още при първия ритник. Клиентите ни няма да получат никакво удовлетворение от това да си удрят цял ден пръстите на краката в корема му. Но дайте ми идея как да произведа пластмаса, която да издържа на износването и обикновените въздействия — все пак не искаме тези неща да се разпадат от само себе си — и да се пръсва на парчета, щом клиентът пожелае?

— Почакайте за миг — възпротиви се Гудман. — Нека изясним нещо. Нима вие целенасочено правите тези работи по-бавни, така че да раздразнят хората достатъчно и те да ги унищожат?

Абаг повдигна вежди:

— Разбира се!

— Защо?

— Вие *още* сте нов тук — рече Абаг. — Всяко дете го знае. Това влиза в елементарните познания.

— Бих се радвал, ако ми го обясните.

Абаг въздъхна.

— Добре. Най-напред, предполагам, на вас несъмнено ви е известно, че всяка механична играчка е източник на дразнение. Човечеството има вродено дълбоко и неизменно недоверие към машините. Психолозите го наричат инстинктивна реакция на живота спрямо псевдоживота. Ще се съгласите ли с това?

Марвин Гудман си спомни всички прочетени книги, изпълнени с тревога, че машините ще се разбунтуват, кибернетичните мозъци ще завземат света, андроидите ще тръгнат на кръстоносен поход и т.н. Помисли си за смешните малки съобщения във вестниците за човек, който стрелял в телевизора си, за друг, който разбил кафеварката си в стената, за трети, който си „уредил сметките“ със своята кола. Спомни си всичките вицове за работи, в които прозираше дълбока враждебност.

— Предполагам, че мога да се съглася с това — отговори Гудман.

— Позволете ми тогава да повтора първоначалното твърдение — каза педантично Абаг. — Всяка машина е източник на дразнение. Колкото по-добре работи машината, толкова по-силно е дразнението. Така че ако направим екстраполация, „свършено работещата“ машина поражда чувство за разочарование и безсилие, за косвена обида, води до загуба на себеуважение...

— Чакайте! — възрази Гудман. — Тук вече не съм съгласен!

— ... и шизофренични фантазии — продължи невъзмутимо Абаг. — Но машините са необходими за високоразвита икономика. Затова най-доброто хуманно решение е сред тях да има лошо работещи.

— Не разбирам защо.

— То е съвсем очевидно. На Земята вашите машинарии действат с почти оптимална производителност, като създават чувство за

малоценност у операторите им. Ала за нещастие при вас е наложено мазохистично племенно табу да не ги разрушавате. Резултатът? Всеобщо безпокойство при наличието на свещена и неприкосновена, нечовешки ефикасна Машина и търсене на обект за агресия — обикновено съпругата или приятел. Твърде лошо състояние на нещата. О, предполагам, че това има ефект, измерим в работочасове при производството, но никак не е ефикасно от гледна точка на дългосрочното здраве и благосъстоянието.

— Не съм сигурен.

— Човекът е неспокойно животно. На Транай насочваме безпокойствието си специално към тази точка и я оставяме да бъде отдушник и за много други разочарования. На човек му е писнало — бам! Изкарва си го с ритници на работа. Това води до незабавно и терапевтично разтоварване на емоциите, ценно — и оправдано — чувство за превъзходство над простата машинария, спадане на общото напрежение, здравословен поток адреналин в кръвоносната система и тласък напред в промишлеността на Транай, тъй като човекът ще иде да си купи друг робот. И какво в крайна сметка е направил? Не е набил жена си, не се е самоубил, не е обявил война, не е измислил ново оръжие, нито е използвал който и да е от обикновените способности за освобождаване на агресията. Просто е разбил един евтин робот, който може да бъде заменен тутакси.

— Предполагам, че ще ми трябва известно време, за да го проумея — призна си Гудман.

— Естествено. Сигурен съм, че ще си полезен тук, Гудман. Помисли над онова, което казах, и се опитай да изнамериш някой не толкова скъп начин да разусъвършенстваме този робот...

Гудман размишлява върху проблема през останалата част от деня, но не можа веднага да настрои своя ум към смисъла да се произвеждат по-лоши машини. Струваше му се, че участва в кощунство. Зарязва работата си в пет и половина, недоволен от себе си, ала решен да стане по-добър или по-лош в зависимост от гледната точка.

След като вечеря сам набързо, Гудман реши да се обади на Жана Влей. Не му се искаше да прекара вечерта насаме с мислите си и

изпитваше отчаяна нужда да намери нещо приятно, просто и не така объркващо в тази сложна утопия. Може би отговорът ще бъде тъкмо Жана.

Домът на семейство Влей беше само през няколко квартала и той реши да се поразходи.

Основният проблем бе, че Гудман имаше собствена представа как би трябвало да изглежда една утопия и му бе трудно да промени начина си на мислене, за да свикне с действителността. Представял си беше пасторална обстановка, в която хората от цялата планета живеят в малки спокойни селца и се разхождат, облечени в широки свободни дрехи. И са много мъдри, мили и разбиращи, Деца, които играят в златистата слънчева светлина, младежи, които танцуват на селския площад...

Смешно! Представял си бе картина, а не сцена, серия от стилизирани пози вместо непрекъснатото движение на живота. Хората никога не биха могли да живеят по този начин, дори и да искаха. Ако можеха, нямаше повече да са хора.

Той стигна къщата, която обитаваше семейство Влей, и спря нерешително пред нея. В какво се забъркваше сега? С какви чужди — макар и несъмнено утопични — обичаи щеше да се срещне?

За малко да се върне. Но перспективата да прекара една дълга нощ сам в хотелската си стая беше особено непривлекателна. Като стисна зъби, той допря звънеца.

Червенокос, среден на ръст мъж на средна възраст му отвори вратата.

— А, вие трябва да сте гостът от Земята. Жана се приготвя. Влезте да се запознаете със съпругата ми.

Той придружи Гудман до приятно обзаведена всекидневна и натисна едно червено копче на стената. Този път Гудман не се изненада от синкавото сияние на дерсина. В края на краищата начинът, по който транайците се отнасяха към съпругите си, бе лично тяхна работа.

Красива жена на около двадесет и осем години се появи от сиянието.

— Скъпа — представи го Влей, — това е човекът от Земята, господин Гудман.

— Толкова се радвам да се запозная с вас — рече госпожа Влей.
— Мога ли да ви предлага нещо за пиене?

Гудман кимна. Влей му посочи удобно кресло. След минута госпожа Влей донесе поднос с охладени напитки и също седна.

— Значи вие сте от Земята — каза тя. — Нервно, суетно място, нали? Хората винаги са припрени.

— Да, допускам, че е така — отвърна Гудман.

— Е, тук ще ви хареса. Ние знаем как да живеем. Всичко е въпрос на...

От стълбите се дочу шумолене на рокля. Гудман се изправи.

— Господин Гудман, това е дъщеря ни Жана — съобщи госпожа Влей.

Гудман веднага забеляза, че косите на Жана имаха същия оттенък като свръхновата в Цирцея, очите ѝ бяха в онова дълбоко невероятно синьо на есенното небе над Алго IV, устните ѝ притежаваха нежнорозовия цвят на реактивните струи на Скарсклот-Търнър, носът ѝ...

Но астрономическите му сравнения се изчерпаха, а и те не бяха особено подходящи. Жана беше стройна и удивително красива руса девойка и изведнъж Гудман много се зарадва, че е прекосил Галактиката и е дошъл на Транай.

— Забавлявайте се добре, деца — пожела им госпожа Влей.

— И не закъснявай — рече господин Влей на Жана, също както родителите на Земята казваха на децата си.

Нямаше нищо екзотично в прекарването им на вечерта. Посетиха един не толкова скъп нощен клуб, танцуваха, пийнаха малко, говориха доста. Гудман бе учуден от бързо постигнатото *разбирателство* помежду им. Жана се съгласяваше с всичко, което той казваше. Беше очарователно да откриеш буден ум в толкова хубаво момиче.

Голямо, почти поразяващо впечатление ѝ направиха опасностите, които бе срещнал, прекосявайки Галактиката. Винаги бе знаела, че хората от Земята са любители на приключенията (макар и опасни), ала рисковете, поети от Гудман, излизаха извън нейните представи.

Потрепери, когато той ѝ разказа за смъртоносния Галактически вихър, и очите ѝ се отвориха широко, докато слушаше историите му за преминаването през прословутия Тунел на Хлътналия гръб, покрай кръвожадните Скарби, които продължаваха да пиратстват из Звездния

хребет, спотайвайки се в адските скривалища на Проденгъм. Както Гудман се изрази, хората от Земята са железни мъже в кораби от стомана, изследващи границите на Великото нищо.

Жана дори не продума, докато Гудман не ѝ каза, че е платил петстотин земни долара за чаша бира в странноприемницата „Червеният петел“ на Мол Ган на астероид 342-АА.

— Трябва да си бил много жаден — рече тя замислено.

— Не особено — отвърна Гудман. — Парите нямат чак такова значение в Открития космос.

— О-о! Но нямаше ли да е по-добре, ако ги беше спестил? Искам да кажа, че някой ден можеш да имаш жена и деца? — Тя се изчерви.

— Е, тази част от живота ми е вече минало — обяви спокойно Гудман. — Ще се ожена и ще се установя на Транай.

— Колко хубаво! — възкликна тя.

Вечерта бе изключително успешна.

Гудман изпрати Жана до дома ѝ, преди да е станало твърде късно, и уговори среща за следващата вечер. Окуражен от собствените си разкази, той я целуна по бузата. Изглежда, Жана нямаше нищо против, обаче Гудман не се опита да насилва щастието си.

— До утре тогава — сбогува се тя и като му се усмихна, затвори вратата.

Той се отдалечи с чувство на лекота в главата. Жана! Жана! За вярване ли бе, че вече се е влюбил? Защо не? Любовта от пръв поглед е доказана психо-физиологична възможност и като такава — напълно прилична. Любов в утопия! Какво чудо беше, че тук, на една съвършена планета, срещна съвършеното момиче!

От сянката излезе мъж и му препречи пътя. Гудман забеляза, че носеше черна копринена маска, която покриваше всичко освен очите му. Държеше огромен и явно мощен бластер, насочен право към корема на Гудман.

— Хайде, приятелче — рече мъжът, — дай ми всичките си пари.

— Какво? — сепна се Гудман.

— Чу ме. Парите ти. Дай ги.

— Нямате право — отвърна Гудман доста объркан, за да мисли свързано. — На Транай няма престъпления!

— А кой е казал, че има? — спокойно запитва мъжът. — Аз просто ти искам парите. Ще ги дадеш ли тихо и кротко, или ще трябва да ти ги измъкна насила?

— Няма да ви се размине така! Престъпленията не носят нищо хубаво!

— Не ставай смешен — каза мъжът и повдигна тежкия бластер.

— Окей. Не се вълнувайте. — Гудман извади портфейла си, където се намираше всичко, което притежаваше на този свят, и даде съдържанието му на маскирания човек.

Мъжът преброи парите и, изглежда, сумата го изненада.

— По-добре, отколкото очаквах. Благодаря, приятелче. А сега не се тревожи.

И бързо се отдалечи надолу по тъмната улица.

Гудман неспокойно се озърна за някой полицаи, докато не си спомни, че на Транай липсваше полиция. На ъгъла забеляза малък коктейлбар с неонова реклама, на която пишеше „Кити Кет бар“, и се отправи натам.

Вътре бе само барманът, който замислено бършеше чашите.

— Ограбиха ме! — извика Гудман пред него.

— Е, и? — отговори барманът, без дори да вдигне поглед.

— Но аз мислех, че на Транай няма никаква престъпност.

— Няма.

— Обаче аз бях *ограбен*!

— Трябва да сте нов тук — рече барманът, като най-накрая го изгледа.

— Днес пристигнах от Земята.

— Земята? Нервно, суетно...

— Да, да — отвърна Гудман. Това повторение вече взе да му лази по нервите. — Как може да няма престъпност на Транай, след като току-що бях ограбен?

— Би трябвало да е очевидно. На Транай грабежът не е престъпление.

— Но грабежът винаги е престъпление!

— В какъв цвят беше маската му?

Гудман се замисли за момент.

— Черна. Черна коприна.

Барманът кимна.

— Значи е събирал данъци за правителството.

— Това е странен метод за събиране на данъци — тросна се Гудман.

Барманът постави пред Гудман един „Специалитет на Транай“:

— Опитайте се да го оцените от гледната точка на общото благосъстояние. Правителството трябва да разполага с някакви пари. Като ги събира по този начин, избягва необходимостта от данък върху дохода заедно с целия му сложен правен и законодателен апарат. А от гледна точка на опазване на душевното здраве е много по-добре да се взимат парите с едно бързо, лесно, безболезнено действие, отколкото всеки гражданин да се тревожи цяла година за плащането им на определена дата.

Гудман изпразни чашата си и барманът му наля друга.

— Но аз мислех — рече Гудман, — че това общество се крепи върху идеите на свободната воля и индивидуалната инициатива.

— Тъй е — отвърна барманът. — И в такъв случай естествено и правителството, колкото и да е малко, има същите права за свобода на волята както всеки гражданин от частния сектор, нали?

Гудман не успя да го проумее съвсем, така че допи втората си чаша.

— Може ли да ми дадете още едно? Ще ви платя веднага, щом съм в състояние.

— Разбира се, разбира се — отзова се добродушно барманът, като му наля още едно питие, както и едно за себе си.

— Попитахте ме какъв цвят е била маската му — размишляваше Гудман. — Защо?

— Черното е цветът на правителствените маски. Частните предприемачи носят бели.

— Искате да кажете, че гражданите също извършват грабежи?

— Ами естествено! Това е нашият метод за разпределение на богатата. Парите се разпределят по равно, без да се намесва правителството, без дори да се събират данъци, изцяло благодарение на частната инициатива. — Барманът закима в знак на одобрение. — А и действа много успешно. Грабежът е велико средство за постигане на равенство.

— Предполагам, че сте прав — съгласи се Гудман, свършвайки третото си питие. — Ако разбирам правилно, тогава всеки гражданин

има право да грабне бластер, да си нахлузи маска и да тръгне да граби?

— Точно тъй — отговори барманът. — В известни граници, разбира се.

Гудман изсумтя:

— Ако нещата се правят така, и аз мога да играя по същия начин.

Бихте ли ми заели маска? И пистолет?

Барманът бръкна под тезгяха.

— Но обещавайте да ги върнете. Семейно наследство са.

— Ще ги върна — обеща Гудман. — А когато дойда пак, ще си платя пиенето.

Пъхна бластера под колана си, сложи маската и излезе от бара. Ако на Транай нещата се вършеха по този начин, и той можеше да се приспособи. Ще го ограбват, така ли? Ще им го върне и как само ще ги ограби!

Намери подходящ тъмен ъгъл на една уличка, спотаи се в сянката и зачака. По някое време дочу стъпки и като надникна зад ъгъла, видя едър, добре облечен транаец да върви забързано по улицата.

Гудман изскочи пред него и изръмжа:

— Стой, приятелче.

Транаецът спря и погледна бластера на Гудман.

— Хм. Използвате „Дрог-3“ с широк ъгъл на действие, а? Доста старомодно оръжие. Как ви се струва?

— Бива го — отвърна Гудман. — Дай си...

— Спусъкът обаче се задейства бавно — продължи замислено транаецът. — Аз лично бих ви препоръчал „Милс-Сливън“ с иглен лъч. А в случая аз съм търговският представител на „Сливън Армс“. Мога да ви уредя много изгодна сделка за...

— Дай си парите! — изрева Гудман.

Едрият транаец се засмя:

— Основният дефект на вашия „Дрог-3“ е, че изобщо няма да стреля, освен ако не свалите предпазителя. — Той се пресегна и изби пистолета от ръката на Гудман. — Видяхте ли? Нищо не бихте могли да направите.

И непознатият се отдалечи.

Гудман вдигна бластера от земята, намери предпазителя, освободи го и се затича след транаеца.

— Вдигни си ръцете — заповяда Гудман, чувствайки се вече леко отчаян.

— Не, не, млади човече — каза транаецът, без дори да се обърне. — Само по един опит на клиент. Не трябва да нарушаваш неписаните закони, нали знаеш?

Гудман се спря и проследи с поглед мъжа, докато той не сви зад един ъгъл и изчезна. Провери внимателно своя „Дрог-3“ и се увери, че всички предпазители са свалени. После пак застана на поста си.

След като почака още час, отново дочу стъпки. Хвана здраво бластера. Този път щеше да извърши грабеж и нищо не можеше да го спре.

— Хайде, приятелче — рече той, — горе ръцете!

Сега жертвата бе нисък и набит транаец, облечен в износени работнически дрехи. Той зяпна пистолета в ръката на Гудман.

— Не стреляйте, господине — примоли се транаецът.

Това беше друго нещо! Гудман изпита прилив на дълбоко задоволство.

— Само не шавай — предупреди го той. — Всички предпазители са свалени.

— Виждам — каза набитият мъж уплашено. — Внимавайте с това оръжие, господине. Няма да мръдна и сантиметър.

— По-добре недей. Дай си парите.

— Пари?

— Да, твоите пари. И побързай.

— Нямам никакви пари — проплака мъжът. — Господине, аз съм беден човек. Самата немотия.

— На Транай не съществува беднотия — обяви тържествено Гудман.

— Знам. Но можеш да стигнеш толкова близо до нея, че да няма разлика. Пуснете ме, господине.

— Защо не проявите малко инициатива? — запита Гудман. — Ако сте беден, защо не тръгнете да грабите като всички останали?

— Просто не съм имал възможност. Най-напред детето ми го хвана коклюш и прекарвах всяка нощ край него. След това дерсиновото поле изключи, тъй че жена ми по цял ден ми се караше.

Винаги съм казвал, че във всяка къща трябва да има резервен генератор. Та тя реши да почисти къщата, докато поправяха дерсиновата инсталация, и пхна някъде бластера ми, а после не можеше да си спомни къде. Така че трябваше да заема оръжието на един приятел, когато...

— Достатъчно — прекъсна го Гудман. — Това е грабеж и затова ще ти взема *нещо*. Дай си портфейла.

Подсмърчайки жално, мъжът му подаде износен портфейл. В него лежеше само едно дигло, тукашният еквивалент на земния долар.

— Ето всичко, което имам — изхлипа мъжът, — ала можете да го вземете. Знам какво е да стоиш цяла нощ на ъгъла на някоя ветровита улица...

— Задръж го — рече Гудман, като подаде обратно портфейла на човека и си тръгна.

— О, благодаря, господине.

Гудман не отговори. Съкрушен, той се върна в „Кити Кет бар“ и връчи на бармана бластера и маската. Докато обясняваше какво му се е случило, барманът избухна в гръмък смях.

— Нямал пари ли? Човече, това е номер, стар като света. Всеки носи фалшив портфейл срещу ограбване, понякога даже два или три. Претърси ли го?

— Не — призна Гудман.

— Братле, ти си голям наивник!

— Може и да съм. Виж, наистина ще ти платя за тези питиета, веднага щом припечеля някакви пари.

— Хубаво, хубаво — отвърна барманът. — По-добре си върви и се наспи. Тежка нощ изкара.

Гудман се съгласи. Върна се изтощен в хотелската стая и заспа, едва положил глава върху възглавницата.

На следващата сутрин се яви в завода за домашни работи „Абаг“ и мъжествено се зае с проблема за разусъвършенстване на автоматите. Дори и в такава неприсъща за човека работа земната му находчивост започна скоро да се проявява.

Гудман успя да разработи нова пластмаса за корпуса на роботите. Тя спадаше към силиконовите и имаше нещо общо с детския

пластилин, появил се на Земята твърде отдавна. Притежаваше желаните качества като здравина, еластичност и дълготрайност и би издържала доста удари. Но корпусът винаги се разбиваше, и то много ефектно, веднага щом получиеше ритник със сила над петнадесет килограма.

Работодателят му го похвали за постижението, даде му премия (от която той силно се нуждаеше) и му каза да продължава в тази насока, така че, ако е възможно, да снижи силата на необходимия удар до дванадесет килограма. Такъв според изследователския отдел бил типичният ритник при ядосване.

Гудман бе толкова зает, че на практика нямаше време да изследва по-нататък нравите и обичаите на Транай. Успя обаче да види Гражданската приемна. Тази срещаща се само на Транай институция се помещаваше в малка сграда на тиха задна улица.

Като влезе, съзря насреща си огромно табло, върху което бяха изредени имената на настоящите държавни служители на Транай и постове, които заемаха. До всяко име имаше бутон. Пазачът обясни на Гудман, че с натискане на бутона гражданинът изразява неодобрението си към действията на съответния държавен служител. Този факт се записва автоматично в Историческия отдел и остава завинаги като черна точка в досието на служителя.

Естествено, не се допускаха малолетни да натискат бутоните.

Гудман помисли, че това бе донякъде неефикасно, но после си каза, че държавните служители на Транай може би имат по-различна мотивация от онези на Земята.

Срещаше се с Жана почти всяка вечер и заедно изследваха различните явления в културния живот на Транай: коктейлбаровете и кината, концертните зали, изложбите, музея на науката, панаирите и фестивалите. Гудман носеше бластер и след редица неуспешни опити най-накрая ограби един търговец, като му взе близо петстотин дигло.

Жана посрещна с въодушевление успеха му, както би сторило всяко разумно транайско момиче, и те го отпразнуваха в „Кити Кет бар“. Родителите на Жана решиха, че Гудман, изглежда, е способен момък.

На следващата вечер тези петстотин дигло, както и част от премията на Гудман, му бяха отнети от мъж, който по ръст и осанка

приличаше на бармана на „Кити Кет“ и носеше стар бластер, модел „Дрог-3“.

Гудман се успокои с мисълта, че парите се движат свободно, както беше предвидено в системата.

Скоро след това той достигна нов успех. Един ден по време на работата си в завода за домашни работи „Абаг“ откри коренно нов начин за изработка на корпуса. Пластмасата бе твърде особена, устойчива дори на сериозни удари и падания. От притежателя на робота обаче се искаше да носи специални обувки, в чиито токове е заложен катализатор. Когато ритнеше робота, катализаторът влизаше в досег с пластмасовия корпус и се постигаше незабавен и доста задоволителен резултат.

Отначало Абаг се поколеба — струваше му се технически прекалено сложно. Ала нововъведението направи бум на пазара и заводът за домашни работи откри филиал за производство на обувки, продавайки поне по един чифт с всеки робот.

Това хоризонтално развитие на промишлеността донесе тлъсти печалби на акционерите на завода и в действителност се оказа от по-голямо значение, отколкото първоначалното откритие на комбинацията пластмаса плюс катализатор. Гудман получи почти двойно увеличение на заплатата и огромна премия.

Възседнал вълната на успеха си, той направи предложение на Жана и то веднага беше прието. Родителите ѝ одобряваха избора. Оставаше само да се уреди официално разрешение от правителството, тъй като формално Гудман все още бе чужденец.

За да оправи това, той си взе свободен ден и се запъти към Идриг Билдинг да се срещне с Мелит. Пролетният ден се случи великолепен, каквито на Транай бяха дните през десет месеца от годината, и Гудман вървеше с лека и бодра стъпка. Намерил беше любовта, постигнал бе успех в работата си и скоро щеше да стане жител на утопична планета.

Разбира се, някои промени не биха навредили на тази утопия, защото даже Транай не бе съвършена. Навярно трябваше да приеме поста на Върховен президент, за да осъществи нужните реформи. Но нямаше защо да бърза...

— Ей, господине — обади се глас, — ще дадете ли някое и друго дигло?

Гудман погледна надолу и видя мръсен и облечен в дрипи старец, който седеше на тротоара и протягаше тенекиено канче.

— Какво? — запита Гудман.

— Ще дадете ли някое дигло, братко? — повтори старецът с плачевен глас. — Помогнете на бедния човек за купичка огло. Не съм ял от два дни, господине.

— Какво безсрамие! Защо не си вземете бластер и не се хванете да ограбите някого?

— Твърде съм стар — изхленчи той. — Жертвите ми се присмиват.

— А сигурен ли сте, че не сте просто мързелив? — попита Гудман навъсено.

— Не съм, сър! — отговори просякът. — Вижте само как ми треперят ръцете!

Той протегна своите мръсни лапи и те се затресоха. Гудман извади портфейла си и даде едно дигло на стареца.

— Мислех, че на Транай няма беднотия. Казаха ми, че правителството се грижи за възрастните.

— Самата истина — отвърна старецът. — Погледнете тук!

Той подаде канчето си, на което беше гравирано: „Правителствено разрешение за просяк No. ДР-43241-3“.

— Искаш да кажеш, че правителството те кара да просиш?

— Правителството ми *разрешава* да го правя — рече старият човек. — Просията е държавна служба, която е запазена за възрастните и инвалидите.

— Та това е позорно!

— Явно не сте тукашен.

— От Земята съм.

— Аха! От онези нервни, суетни хора, нали?

— Нашето правителство не оставя хората да просят — заяви Гудман.

— Така ли? Тогава какво правят възрастните хора? Живеят върху гърба на децата си? Или седят в някои старчески дом и чакат да умрат от скука? Ала не и тук, млади момко. На Транай всеки възрастен човек е осигурен с държавна работа, и то такава, за каквато не е необходимо особено умение, макар че помага. Някои предпочитат да са под покрив, в църквите и театрите. Други харесват възбудата на панаирите и

карнавалите. Аз лично обичам да съм навън. Работя на слънце и чист въздух, раздвижвам се по малко и най-вече имам възможност да срещна такива странни и интересни хора като вас.

— Обаче *просите!*

— А какво друго бих могъл да правя?

— Не знам. Но... погледнете се само! Мръсен, немит, с изцапани дрехи...

— Това е работното ми облекло — отвърна просякът. — Трябва да ме видите в неделя.

— Имате ли други дрехи?

— Разбира се, както и хубав малък апартамент, сезонен абонамент за операта, два домашни робота и може би повече пари в банката, отколкото сте виждали през живота си. Приятно ми беше да поговорим, млади човече, и ви благодаря за помощта. Сега обаче трябва да се залавям за работа и ви предлагам да направите същото.

Гудман се отдалечи, като от време на време хвърляше през рамо поглед към правителствения просяк. Забеляза, че старецът, изглежда, върти преуспяващ бизнес.

Но *просейки!*

Наистина този вид дейност трябваше да спре. Ако някой ден поемеше Президентството — а съвсем очевидно бе, че се налага да го стори — щеше да преразгледа цялата работа твърде внимателно.

Струваше му се, че може да има по-достойно решение.

В Идриг Билдинг Гудман разказа на Мелит планове си за женитба.

Министърът по въпросите на извънземните много се зарадва.

— Прекрасно, направо чудесно! — рече той. — Познавам семейство Влей от доста отдавна. Те са очарователни хора. А Жана е момиче, с което човек може да се гордее.

— Не се ли изискват някакви формалности, които да уредя? — попита Гудман. — Имам предвид, че съм чужденец и...

— Абсолютно никакви. Аз реших да премахна формалностите. Можете да станете гражданин на Транай, ако желаете, просто като го заявите устно. Или пък да запазите земното си гражданство, без никой да ви се сърди за това. Или можете да приемете и двете — да сте

гражданин на Земята и на Транай. Не знам дали Земята би имала нещо против, ала ние определено нямаме.

— Мисля, че бих искал да стана гражданин на Транай — заяви Гудман.

— Изцяло от вас зависи. Но ако мислите за Президентството, можете да запазите земното си гражданство и пак да заемете поста. Ние изобщо не сме придирчиви към такива неща. Един от най-добрите ни Върховни президенти бе гущероподобен индивид от Акварела XI.

— Какво целомъдрено отношение!

— Естествено. Да дадем шанс на всеки, това е девизът ни. А сега по въпроса за брака ви: всеки държавен служител може да изпълни обряда. Върховният президент Борг ще бъде щастлив да го стори още днес следобед, ако желаете. — Мелит смигна. — Старият чудак обича да целува булката. Но мисля, че наистина ви се възхищава.

— Днес следобед? — възкликна Гудман. — Да, аз много бих се радвал да се ожения още днес, стига Жана да се съгласи.

— Навярно ще се съгласи — увери го Мелит. — Ами къде ще живеете след сватбата? Надали ще е удобно в хотелска стая. — Той се замисли за момент. — Слушайте какво ще ви кажа: имам малка къща на края на града. Защо не се настаните в нея, докато си намерите нещо по-подходящо? Или можете да останете там въобще, ако ви хареса.

— Много сте щедър — отвърна Гудман, — обаче...

— Не мислете за нищо. Не ви ли е хрумвало да станете следващият министър по въпросите на извънземните? Работата може да ви се понрави. Няма бумацина. Съкратен работен ден, добро заплащане... Не? Хвърлили сте око на Върховното президентство, а? Предполагам, че не мога да ви се сърдя.

Мелит бръкна в джобовете си и изрови два ключа.

— Този е за предната врата, този — за задната. Адресът е написан върху самите тях. Мястото е напълно обзаведено, включително с чисто нов генератор на дерсиново поле.

— Дерсиново поле?

— Естествено. Няма дом на Транай, който да не е оборудван с генератор на дерсиново стазисно поле.

Като прочисти гърлото си, Гудман започна предпазливо:

— Мислех да ви попитам... за какво точно се използва стазисното поле?

— Как за какво, да държим съпругите си в него — отговори Мелит. — Смятах, че знаете.

— Разбрах — рече Гудман. — Но *защо*?

— Защо ли? — сбърчи вежди Мелит. Явно никога не си бе задавал този въпрос. — Защо човек прави едно или друго? Такъв е обичаят, ето защо. И е твърде логично всъщност. Не би желал съпругата да ти бърчи на главата през цялото време, ден и нощ.

Гудман се изчерви, защото откакто срещна Жана, си мислеше колко приятно би било тя да е край него през цялото време, денем и нощем.

— Не изглежда много справедливо спрямо жените — забеляза Гудман.

— Драги приятелю — засмя се Мелит, — да не проповядвате доктрината за равенство на половете? Това наистина е една напълно опровергана теория. Мъжът и жената не са еднакви. Те са различни, независимо какво са ви разправяли на Земята. Онова, което е добро за мъжа, не е задължително да е — и обикновено не е — добро за жената.

— Затова се отнасяте към тях като към по-низши — тросна се Гудман, чиято реформаторска кръв закипя.

— Ни най-малко. Отнасяме се към тях като към по-различни, отколкото към мъжете, но не като към по-низши. Във всеки случай те нямат нищо против.

— Да, защото не им е позволено да видят нещо по-свастно. Има ли закон, който да ме задължава да държа жена си в дерсиново поле?

— Разбира се, че няма. Обичаят просто предлага да бъде държана извън стазисното поле за определено минимално време всяка седмица. Няма да е честно спрямо женичките, нали?

— Разбира се, че не — отвърна саркастично Гудман. — Трябва да им позволим да поживеят малко.

— Точно така — каза Мелит, без да почувства сарказма в думите на Гудман. — Схващате вече.

Гудман стана.

— Това ли е всичко?

— Мисля, че да. От сърце ви желая успех.

— Благодаря — рече студено Гудман, обърна се рязко и си тръгна.

Още същия следобед Върховният президент Борг изпълни простия транайски сватбен обред в Националния дворец и после жадно целуна булката. Церемонията беше много хубава и само едно нещо я помрачи.

На стената у Борг висеше пушка с оптически мерник и заглушител. Бе абсолютно еднаква с тази на Мелит и също тъй необяснима.

Борг дръпна Гудман настрана и го попита:

— Размисли ли за Върховното президентство?

— Все още мисля — отговори Гудман. — В действителност не ми се иска много да съм на държавен пост...

— На никого не му се иска.

— Ала Транай има остра нужда от някои реформи. Считам, че е мой дълг да обърна вниманието на народа върху тях.

— Какъв дух! — забеляза Борг с одобрение. — От доста време не сме имали истински предприемчив Върховен президент. Защо не заемеш поста веднага? Ще можеш да прекараш медения си месец в пълно уединение в Националния дворец.

Гудман беше съблазнен. Но не искаше през най-сладкия месец да се занимава с държавни дела, които така или иначе бяха уредени някак. След като Транай бе преживял толкова дълго в сегашното си почти утопично състояние, несъмнено щеше да издържи още седмица или две.

— Ще реша, когато се върна — съобщи Гудман.

Борг вдигна рамене.

— Е, мисля, че мога да понося бремето още малко. О, щях да забравя. — Той подаде на Гудман запечатан плик.

— Какво е това?

— Просто стандартните съвети — отвърна Борг. — Побързай, булката те чака!

— Хайде, Марвин! — извика Жана. — Не бива да закъсняваме за космическия кораб!

Гудман се забърза и влезе след нея в лимузината за космопорта.

— Всичко най-хубаво! — викнаха родителите.

— Всичко най-хубаво! — изрева Борг.

— Всичко най-хубаво! — добавиха Мелит, съпругата му и всички гости.

По пътя към летището Гудман отвори плика и прочете напечатаното на листа в него:

СЪВЕТИ КЪМ МЛАДИЯ СЪПРУГ

Току-що сте се оженил и очаквате, разбира се, съпружески живот, изпълнен с блаженство. Това е съвсем правилно, понеже щастливия брак е основа на добрата държава. Но трябва да направите нещо повече, отколкото да си го пожелаете. Добрият брак не ви се полага като божи дар. За добрия брак трябва да се работи!

Не забравяйте, че съпругата ви е човешко същество. Трябва да ѝ се разрешава известна свобода като нейно неотменно право. Предлагаме ви да я изваждате от стазис поне веднъж седмично. Прекалено дългият престои в стазис е вреден за нейната ориентация. Прекалено много стазис е вреден за цвета на косата ѝ и това ще бъде загуба както за нея, така и за вас.

Прието е от време на време, например през отпуската или за празниците, да позволявате на жена си да остане извън стазисното поле за цял ден или дори за два-три. Това няма да ѝ навреди, а новите впечатления ще се отразят положително на душевното ѝ състояние.

Запомнете тези няколко разумни правила и можете да сте сигурен, че бракът ви ще бъде щастлив.

От Правителството
Съвет по брачно дело

Гудман бавно накъса бележката на парченца и ги пусна върху пода на лимузината. Реформаторският му дух бе страшно възбуден. Знаеше си, че на Транай всичко е прекалено хубаво, за да бъде истина. Някой трябваше да плаща за подобно съвършенство. Потърпевши в случая бяха жените.

Открил беше първия сериозен недостатък на рая.

— Какво е това, мили? — попита Жана, когато видя парченцата хартия.

— Някакъв особено глупав съвет — отвърна Гудман. — Замисляла ли си се някога, скъпа, замисляла ли си се наистина над брачните обичаи на вашата планета?

— Не си спомням да съм се замисляла над тези неща. Нещо нередно ли има в тях?

— Те са погрешни, съвсем погрешни. Отношението към жените е като към играчки, като към куклички, които човек слага настрана, щом свърши да си играе с тях. Не си ли го забелязала?

— Никога не съм обръщала внимание.

— Хубаво, сега можеш да помислиш върху това — рече ѝ Гудман, — защото някои неща ще бъдат променени, като се започне от нашия дом.

— Както смяташ за най-добре, мили — отговори Жана покорно и стисна ръката му. Той я целуна.

Скоро лимузината стигна космопорта и те се качиха на кораба.

Меденият им месец на Дое беше като кратък отдых в рай без недостатъци. Чудесата на малката транайска луна бяха построени за влюбени и предназначени само за тях. Никакви бизнесмени не идваха на почивка на Дое, никакъв хищен ерген не се промъкваше по пътеките. Уморените, разочарованите, обнадеждените развратници — всички те трябваше да си потърсят други ловни терени. Единственото правило на Дое, което стриктно се прилагаше, изискваше хората да са по двойки, радостни и влюбени, и не допускаше никакви случайни групи или самозвани индивиди.

На Гудман никак не му бе трудно да оцени този транайски обичай.

За разходка малката луна предлагаше поляни с избуяла трева и гъсти зелени гори с хладни черни езера сред тях, високи назъбени планини, които чакаха да бъдат изкачени. Влюбените непрекъснато се губеха из горите, и то с най-голямо удоволствие. Но не можеха да се изгубят опасно, понеже цялата малка луна се обикаляше за един ден. Никой не се давеше в тъмните езера, защото притеглянето бе съвсем слабо, а падането от планински връх беше страшно, ала едва ли можеше да причини контузия.

На стратегически места бяха разположени малки хотели със слабо осветени коктейлбарове. Там белокосите бармани бяха особено любезни. Имаше мрачни пещери, които се спускаха надълбоко (но никога не твърде дълбоко), за да стигнат до огромни фосфоресциращи зали с блестящ лед и бавни подземни реки, където плуваха едри светещи риби с огнени очи.

Правителственият Съвет по брачно дело бе решил, че тези прости развлечения са достатъчни, и не си направи труда да построи игрище за голф, плуven басейн, хиподром или тенискорт. Смяташе се, че щом на една двойка ѝ се приискат подобни неща, меденият месец е свършил.

Гудман и половинката му прекараха една приказна седмица на Дое и после се върнаха на Транай.

След като пренесе булката си през прага на новия им дом, първата работа на Гудман бе да изключи дерсиновия генератор.

— Скъпа — рече той, — досега спазвах всички обичаи на Транай, дори и когато ми изглеждаха нелепи. Ала това е нещо, с което не мога да се съглася. На Земята бях основател на Комитет за равнопоставяне на жените. На моята планета се отнасяме към жените като към равни, като към другари, като към спътници в житейските премеждия.

— Каква странна идея! — възкликна Жана и сякаш облак помрачи хубавото ѝ лице.

— Размисли малко върху нея — настоя Гудман. — Животът ще ни носи много по-голямо удовлетворение, когато сме един до друг, вместо да те затварям зад завесата на дерсиновото поле. Не съм ли прав?

— Ти знаеш по-добре от мен, мили. Пропътувал си цялата Галактика, а аз никога не съм напускала Порт Транай. Ако смяташ, че така е най-правилно, така и ще бъде.

Извън всякакво съмнение, помисли си Гудман, тя е най-съвършената съпруга.

Върна се на работа в завода за домашни работи „Абаг“ и скоро потъна дълбоко в друг проект за разусъвършенстване. Този път го осени гениалната идея да накара ставите на роботите да скърцат и

стържат. Шумът щеше да увеличи раздразнителната стойност на работата, като по такъв начин направи разрушаването му още по-приятно и полезно от психологическа гледна точка. Господин Абаг бе очарован от идеята, даде му ново повишение на заплатата и поиска от него разусъвършенстването да е готово в най-кратки срокове за производство.

Първоначалният план на Гудман беше просто да отстрани някои от проводите за смазка. Но после установи, че тогава триенето твърде бързо ще износи жизненоважни части. А подобно нещо бе недопустимо.

Започна да разработва проекти за вградено устройство за скърцане и стържене. То щеше да създава абсолютно същия шум и същевременно да не причинява никакво износване. Трябваше да е евтино и малко, защото вътрешността на работата вече прачеше от разусъвършенствания.

Ала Гудман реши, че малките скърцащи устройства звучат неестествено. По-големите пък значително оскъпяваха производството или не се побираха в корпуса на работата. Гудман започна да се задържа в службата по няколко вечери седмично, отслабна и стана раздразнителен.

Жана беше добра съпруга, на която можеше да се разчита. Яденето му винаги бе готово навреме и всеки път тя намираше по някоя блага дума да го ободри вечерта, както и да изслуша със съчувствие проблемите му. През деня Жана контролираше почистването на къщата от домашните работи. Това ѝ отнемаше по-малко от час, а през останалото време четеше книги, печеше сладкиши, шиеше и разрушаваше работи.

Гудман се обезпокои от този факт, понеже тя унищожаваше по три-четири на седмица. Но все пак всеки имаше право на хоби. Той можеше да си позволи прищявката ѝ, тъй като получаваше работите с отстъпка.

Гудман бе стигнал до задънена улица, когато друг конструктор, някой си Дат Херго, изобрети ново управление на работите. То се основаваше върху принципа на компенсационния жироскоп и позволяваше на работата да влиза в стаята, наклонен под ъгъл от десет

градуса. (Десет градуса, както твърдеше изследователският отдел, е най-дразнещият ъгъл, под който може да застане един робот.) Освен това, използвайки генератор на случайни числа, роботът умееше от време на време да се поклаща като пиян и да опъва нервите, сякаш ей сега ще изпусне нещо, без обаче да изпуска нищо наистина.

Такава разработка съвсем естествено доведе до огромен напредък в технологията на разусъвършенстване. А Гудман откри, че може да постави устройството за скърцане и стържене точно под механизма за поклащане. В научните списания името му се споменаваше редом с това на Дат Херго.

Новият модел домашен робот на „Абаг“ беше истинска сензация.

Точно тогава Гудман реши да напусне работата си и да поеме Върховното президентство на Транай. Чувстваше, че го дължи на хората. Ако земните познания и изобретателност водеха до усъвършенствания в разусъвършенстването, те сигурно ще се излявят още повече в подобряването на подобрения. Транай бе почти утопия. Когато той поемеше управлението, транайци биха могли да направят и последната крачка към съвършенството.

Гудман отиде да се посъветва с Мелит в канцеларията му.

— Предполагам, че винаги има възможност за промяна — рече замислено Мелит. Шефът на имиграционната служба седеше пред прозореца и наблюдаваше с празен поглед минувачите. — Разбира се, сегашната ни система функционира от доста време и работи твърде добре. Не знам какво бихте подобрили. След като например няма престъпност...

— Защото сте я легализирали — отвърна Гудман. — Просто сте се измъкнали от решаването на въпроса.

— Не мисля така. Няма бедност...

— Защото всеки краде. И няма проблеми със старите хора, понеже правителството ги е превърнало в просяци. Наистина има много неща, които могат да се поправят.

— Е, може би — каза Мелит. — Но смятам, че... — Той внезапно прекъсна мисълта си, хвърли се към стената и смъкна оттам пушката. — Ето го!

Гудман надникна през прозореца. Един мъж, на пръв поглед не по-различен от останалите, бавно отминаваше. Гудман чу приглушено прещракване и видя как мъжът залитна, а после се свлече на земята.

Мелит го бе застрелял с пушката със заглушител.

— Защо го направихте? — запита недоумяващо Гудман.

— Потенциален убиец — отговори Мелит.

— Какво?

— Естествено, тук нямаме явна престъпност, ала щом работим с хора, трябва да разглеждаме потенциалните възможности.

— Какво е направил, че да го смятате за потенциален убиец?

— Убил е петима — заяви Мелит.

— Но... По дяволите, това не е честно! Не го арестувате, не го съдите, не му давате да говори с адвокат...

— Че как бих могъл? — попита Мелит, леко отегчен. — Нямаме полиция, която да се занимава с арестите, нямаме и никакви съдебни органи. Велики боже, нима очаквате да го оставя, за да продължи да убива, така ли? Определението ни за убиец е човек, който е убил десет души, а този беше на път да го стори. Просто не можех да остана безучастен. Мое задължение е да защитавам хората. Мога да ви уверя, че съм извършил щателно проучване.

— Не е справедливо! — извика Гудман.

— Кой е казал, че е? — кресна му в отговор Мелит. — Какво общо има *справедливостта* с утопията?

— Има, и то много! — Гудман с усилие се успокои. — Справедливостта е основата на човешкото достойнство, на човешкото желание...

— Думи и само думи — рече Мелит с обичайната си добродушна усмивка. — Опитайте се да бъдете реалист. Ние сме създали утопия за *човешки същества*, а не за светци, които нямат нужда от нея. Трябва да приемем недостатъците на човешкия характер, а не да се заблуждаваме, че те не съществуват. Според нас полицейският апарат и правно-наказателната система предразполагат към създаване на атмосфера за престъпления и приемане на престъпността от обществото. По-добре е, повярвайте ми, изобщо да се отхвърли възможността за престъпления. Повечето хора ще се съгласят с това.

— Но когато възникне престъпност, което неизбежно става рано или късно...

— Възниква само възможността за такава — с упорство настоя Мелит. — А дори и тя е много по-рядка, отколкото си мислите. Появи ли се, справяме се с нея бързо и просто.

— Да предположим, че застреляте невинен?

— Не е възможно да застреляме невинен. Няма никакъв шанс за това.

— А защо?

— Защото — каза Мелит — по дефиниция и според неписания закон всеки, който е ликвидиран от правителствен служител, е потенциален престъпник.

Марвин Гудман онемя за известно време.

— Разбирам — рече той след малко, — че правителството има по-голяма власт, отколкото си мислех отначало.

— Така е — съгласи се Мелит. — Но не чак толкова, колкото си представяте сега.

Гудман се усмихна иронично:

— А все още ли мога да стана президент, ако поискам?

— Разбира се. И то без никакви условия. Желаете ли го?

Гудман за момент потъна в мисли. Наистина ли го искаше? Както и да е, все някой трябваше да управлява. Някой трябваше да се погрижи за хората. Някой трябваше да направи известни промени в тази утопична лудница.

— Да, желая го — отвърна Гудман.

Вратата се отвори и Върховният президент Борг се втурна в стаята.

— Прекрасно! Наистина чудесно! Можете да се нанесете в Националния дворец още днес. От седмица съм си стегнал багажа, очаквайки да се решите.

— Няма ли никакви формалности, които следва да се уредят най-напред...

— Не, никакви — рече Борг, чието лице блестеше от пот. — Абсолютно никакви. Просто ще ви предам президентския печат. После ще отида да изтрия името си от списъците и ще запиша вашето.

Гудман погледна Мелит. Кръглото лице на министъра по извънземните въпроси беше лишено от каквото и да е изражение.

— Добре — каза Гудман.

Борг посегна към президентския печат, понечи да го откачи от врата си...

Внезапно той избухна със страхотен гръм.

Гудман видя с ужас пред себе си кървавата разбита глава на Борг. Върховният президент се олюля за миг, след което се строполи на пода.

Мелит свали сакото си и го метна върху главата на Борг. Гудман отстъпи назад и се свлече на един стол. Отвори уста, обаче от нея не излезе нито дума.

— Наистина жалко — кимна Мелит. — Толкова близо бе до края на мандата си. Предупреждавах го да не дава разрешение за този нов космопорт. Гражданите няма да го одобрят, казвах му. Но той беше сигурен, че ще се радват на два космопорта. Е, сгреши.

— Нима искате да кажете... имам предвид... как... какво...

— Всички правителствени служители — обясни Мелит — носят знака на властта, зареден с необходимото количество тесий — взривно вещество, за което може би сте чувал. Зарядът се управлява по радиото от Гражданската приемна. Всеки гражданин има достъп до нея, за да изрази неодобрението си към правителството. — Мелит въздъхна. — С това ще се запише неизличима черна точка в досието на бедния Борг.

— Позволявате на хората да изразяват неодобрението си, като взривяват държавните служители? — изстена уплашен Гудман.

— Това е единственият начин, по който се постига някакъв ефект — отвърна Мелит. — Контрол и равновесие. Както народът ни е подвластен, така и ние сме зависими от него.

— Ето защо той искаше да заема мястото му. Защо никой не ми каза?

— Не сте попитал — отговори Мелит с едва забележима усмивка. — Не е нужно да се стряскате толкова. Знаете, че винаги може да стане убийство — на която и да е планета, при каквото и да е правителство. Ние се опитваме да използваме конструктивен подход. При нашата система хората никога не губят връзката си с правителството, а правителството никога не ще превърне своята власт в диктатура. И след като всеки знае, че може да отиде в Гражданската приемна, бихте се учудили колко рядко се прибегва до това. Естествено винаги се намират луди глави.

Гудман се изправи и тръгна към вратата, без да поглежда към тялото на Борг.

— Все още ли искате президентския пост? — попита Мелит.

— Не.

— Колко типично за хората от Земята — тъжно забеляза Мелит. — Готови сте да поемете отговорност само ако не е свързана с риск. Не бива да се ръководи правителство с такова отношение.

— Може би сте прав — съгласи се Гудман. — Просто се радвам, че го разбрах навреме.

И той забърза към дома.

Съзнанието му бе съвсем объркано, когато влезе в къщата. Транай утопия ли е, или лудница с размерите на планета? А имаше ли някаква разлика? За пръв път през живота си Гудман се запита какъв е смисълът от утопиите. Не беше ли по-добре човек да се стреми към съвършенство, отколкото да го е постигнал? Просто да има идеали, вместо да живее, съблюдавайки ги? Ако справедливостта е измама, не е ли измамата по-ценна от истината?

Или тъкмо обратното? Тъжен и замаян, Гудман се прибра вкъщи, за да завари съпругата си в обятията на друг мъж.

Сцената се разигра с необикновена яснота пред очите му като на забавен кадър. На Жана сякаш ѝ трябваше цяла вечност, за да стане, да оправи раздърпаната си рокля и да го зяпне с отворена уста. Мъжът — висок, добре сложен младеж, когото Гудман никога по-рано не бе виждал — сякаш беше доста изненадан, за да говори. С безцелни ръкомахания той приглади ревера на сакото си и смъкна ръкавите му.

После неуверено се усмихна.

— И таз добра! — рече Гудман.

При тези обстоятелства не бе кой знае колко строга забележка, ала все пак предизвика ефект. Жана започна да плаче.

— Ужасно съжалявам — измърмори мъжът. — Мислехме, че ще си дойдете най-рано след няколко часа. Това трябва да е голям шок за вас. Много съжалявам.

Онова, което Гудман не очакваше или още по-малко искаше, бе съжаление от страна на любовника на съпругата си. Без да му обръща внимание, той гледаше разплаканата Жана.

— Е, на какво се надяваше? — внезапно му се развика тя. — Трябваше да го направя! Ти не ме обичаше!

— Не съм те обичал ли? Как можеш да кажеш такова нещо?

— Заради начина, по който се държеше с мен.

— Обичах те много, Жана, наистина много — каза Гудман меко.

— Не ме обичаше! — изпищя тя, като отметна глава назад. —

Погледни само по какъв начин се отнасяше към мен. Оставяше ме по цял ден да *чистя*, да *готвя*, да *седя*. Марвин, аз *усещах* как остарявам. Ден след ден все същата глупава работа. А в повечето случаи, когато се прибереше у дома, ти беше толкова уморен, че дори не ме забелязваше. Можеше да говориш единствено за глупавите си работи! Ти ме похабяваше, Марвин, *похабяваше ме*!

Изведнъж на Марвин му мина мисълта, че съпругата му е загубила разсъдъка си. Твърде нежно той се обърна към нея:

— Но, Жана, такъв е животът. Един мъж и една жена решават да живеят заедно. Така те остаряват постепенно, един до друг. Животът не е осеян само с рози...

— Разбира се, че може! Опитай се да разбереш, Марвин. Може, на Транай... за една жена!

— Не е възможно — рече Гудман.

— На Транай жената очаква от живота радост и удоволствия. Това е нейно право, също както мъжете си имат свои права. Жената очаква да излезе от стазис и да завари малък празник, да се разходи на лунна светлина, да поплува или да отиде на кино. — Жана отново се разплака. — Но ти бе толкова умен. Ти пожела да промениш реда. Не трябваше да бъда тъй наивна и да повярвам на човек от Земята.

Другият мъж въздъхна и запали цигара.

— Знам, че не можеш да направиш нищо, за да се промениш, да престанеш да бъдеш чужденец — продължи Жана. — Искам обаче да ме разбереш. Любовта не е всичко. Една жена трябва да бъде и практична. Както вървяха нещата, аз щях да остареея, докато всичките ми приятелки ще останат все така млади.

— Все така млади? — повтори недоумяващо Гудман.

— Естествено — обади се мъжът. — Жената не остарява в дерсиновото поле.

— Но цялата тази работа е ужасна — възпротиви се той. — Жена ми ще бъде все още съвсем млада, когато аз остареея.

— Точно тогава ще можеш да оцениш една млада съпруга — отвърна Жана.

— Ами ти? — запита Гудман. — Би ли обикнала стар мъж?

— Той все още не разбира — намеси се пак чуждият мъж.

— Марвин, *опитай се*. Не ти ли стана ясно? През целия си живот ще имаш край себе си млада и красива жена, чието единствено желание е да ти угоди. А когато умреш — не се шокирай, мили, всички умират — след като умреш, аз ще съм все още млада и по закон ще наследя всичките ти пари.

— Започвам да проумявам — каза Гудман. — Предполагам, че това е някой друг от приетите на Транай житейски етапи — богатата млада вдовица, която може да се погрижи за собственото си удоволствие.

— Естествено. Така животът се развива по най-добрия за всички начин. Мъжът има млада жена, която вижда само когато пожелае. Разполага с пълна свобода, както и с хубава къща. На жената ѝ е спестена цялата скука на всекидневието, а щом ѝ дойде времето да се наслаждава на битието, все още може да го стори, и то подходящо осигурена за целта.

— Трябваше да ми кажеш — оплака се Гудман.

— Мислех, че знаеш — рече Жана, — след като заяви, че си намерил по-свестен начин. Ала сега разбирам, че ти никога не си бил наясно, защото си толкова наивен — въпреки че трябва да призная: това е част от очарованието ти. — Тя се усмихна тъжно. — Но ако ти бях разказала всичко, никога нямаше да се срещна с Рондо.

Мъжът се поклони леко:

— Веднъж донесох образци от сладкарските изделия на Греа. Можете да си представите изненадата ми, когато видях, че тази красива млада жена *не е* в стазис. Искам да кажа, то бе като приказка, превърнала се в действителност. Човек никога не очаква да оживеят старите легенди, затова трябва да признаете, че случи ли се подобно нещо, привличащата му сила е неотразима.

— Обичаш ли го? — попита мрачно Гудман.

— Да — отговори Жана. — Рондо ме цени истински. Той ще ме държи в стазис достатъчно дълго, за да наваксам изгубеното време. Това е саможертва от негова страна, обаче Рондо е толкова великодушен.

— Ако нещата стоят така — каза печално Гудман, — няма да заставам на пътя ти. В края на краищата аз съм цивилизован човек.

Можеш да получиш развод.

Той скръсти ръце на гърдите си, чувствайки, че постъпва съвсем благородно. Но смътно си даваше сметка, че решението му се дължеше не толкова на благородство, колкото на внезапно обзелото го силно отвращение спрямо всичко транайско.

— На Транай няма разводи — заяви Рондо.

— Няма? — Гудман усети смразяващи тръпки да пролазват по гърба му.

В ръката на Рондо се появи бластер:

— Разбирате, че биха възникнали твърде много проблеми, ако хората почнеха току-така да сменят брачните си партньори. Има само един-единствен начин за съпругеска раздяла.

— Но това е скандално! — възмути се Гудман, като отстъпи. — Противоречи на всички морални норми!

— Не и ако жената го желае. Кое то, между другото, е още една чудесна причина да се държи съпругата в стазис. Разрешаваш ли ми, скъпа?

— Прости ми, Марвин — рече Жана. После затвори очите си. — Да!

Рондо вдигна бластера. Без да се колебае нито за миг, Гудман се хвърли с главата напред през най-близкия прозорец. Лъчът от пистолета на Рондо мина точно над него.

— Чакайте! — извика Рондо. — Покажете малко храброст, човече. Бъдете мъж!

Гудман си удари лошо рамото при падането. Веднага обаче скочи на крака и хукна да бяга, а вторият изстрел на Рондо само близна ръката му. Свърна зад първата къща и за момент беше в безопасност, ала не спря да размисли. Тичайки колкото сили има, той се насочи към космопорта.

За негов късмет някакъв кораб се готвеше да отлети и го взе за Г'Мори. Оттам Гудман телеграфира до Транай, за да изтегли парите си от банката, и си купи билет за Хигастомеритрея, където властите го обвиниха, че е шпионин от Динг. Но обвинението бе оттеглено, тъй като народът на Динг спадаше към земноводните, а Гудман за малко не

се удави, щом се опита да докаже достатъчно ясно на всички, че може да диша само въздух.

Безпилотен товарен кораб го превози до двойната планета Мванти, като мина покрай Сивс, Олго и Ми. Там нае някакъв пилот контрабандист да го откара до Белисморанти, откъдето започваше сферата на земното влияние. Местен пътнически кораб го преведе през Галактическия вихър и след като спря на Ойстър, Лекунг, Панканг, Инчанг и Мачанг, стигна Тунг-Брадар IV.

Парите му вече бяха свършили, но на практика беше съвсем близко до Земята от гледна точка на астрономическите разстояния. Успя да заработи колкото за пътуването си до Уме и от Уме до Легис II. Там Междувездното общество за подпомагане на пътниците му уреди безплатен билет и така накрая той пристигна обратно на Земята.

Гудман се установи в Сикърк, Ню Джърси, където човек може да живее в сигурност, стига да си плаща данъците. Сега работи като главен техник по роботите в Сикъркската строителна корпорация и е женен за дребна тъмнокоса тиха девойка, която явно го обожава, въпреки че рядко ѝ позволяват да излиза от къщата.

Той и старият капитан Свирепи често ходят в бара на Еди „Лунна светлина“, пият някой и друг „Специалитет на Транай“ и си говорят за благословената планета, където бе намерен Пътят и хората вече не са вързани за Колелото! В такива случаи Гудман се оплаква, че е изкарал космическа малария и затова не може повече да пътува в Космоса и никога не ще се върне на Транай.

През тези вечери винаги се намира публика, която да ги слуша в прехлас.

Неотдавна Гудман организира, не без помощта на капитан Свирепи, Сикъркска лига за лишаване на жените от правото на глас. Те двамата са единствените ѝ членове, ала както казва Гудман, кога това е спирало един кръстоносец?

[1] Модус вивенди — начин на живеене (лат.). — Бел.прев. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.